

Barbara Dwilewicz

Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie

Akademia Edukacji w Wilnie

ORCID: 0000-0002-4802-6475

O ADAMIE MICKIEWICZU I JEGO TWÓRCZOŚCI NA ŁAMACH „CZERWONEGO SZTANDARU”

Dziennik „Czerwony Sztandar” – polskojęzyczny organ Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Litwy – był gazetą o zasięgu republikańskim. Pierwszy jego numer ukazał się 1 lipca 1953 roku. Kształt gazety nie odbiegał od ówczesnych dzienników litewsko- czy rosyjskojęzycznych wydawanych na Litwie, jednakże z upływem czasu powoli zmieniał swój charakter, co było niewątpliwą zasługą zespołu złożonego w zdecydowanej większości z Polaków¹. W 1990 roku gazeta zmieniła nazwę na „Kurier Wileński”, do stycznia 2020 roku wychodziła 5 razy tygodniowo, obecnie 3 razy. Od 6 października 2018 w każdą sobotę ukazuje się wydanie gazety w formie ilustrowanego tygodnika opinii, który powstaje wspólnie z dziennikarzami z Polski i liczy 44 strony².

W „Czerwonym Sztandarze” publikowano wiele materiałów związanych z różnymi wydarzeniami politycznymi w ZSRR i krajach socjalistycznych, a były to zjazdy partii komunistycznych, plena, różne święta państwowe. Zamieszczano tu kilkunasturowe przemówienia pierwszych sekretarzy partii komunistycznych i innych działaczy partyjnych. Nieraz tym wydarzeniom, np. zjazdowi partii komunistycznej ZSRR lub Litwy, było poświęconych kilka numerów pisma. Należy jednakże zaznaczyć, że w gazecie publikowano też niemało materiałów związanych z życiem kulturalnym Litwy i Polski, zamieszczano również teksty o literaturze polskiej, oczywiście drukowano artykuły poświęcone literaturze rosyjskiej i radzieckiej, co w owych czasach było rzeczą konieczną i nieuniknioną. Z okazji

¹ A. Srebrakowski, *Rozwój polskojęzycznej prasy na terenie Litwy po 1944 roku*, w: *Z dziejów polskiej prasy na obczyźnie (od września 1939 roku do współczesności)*, pod red. M. Szczerbińskiego, Gorzów Wielkopolski 2002, s. 249.

² Pobrano z: <http://www.wilnoteka.lt/artukul/juz-jutro-niespodzianka-dla-czytelnikow-kuriera-wilenskigo> [dostęp: 10.05.2022].

różnych rocznic literackich czytelnicy mogli się zapoznać z życiorysami pisarzy i częściowo z ich twórczością, bowiem pewne teksty, zwłaszcza wiersze, były publikowane. Można tu wymienić chociażby nazwiska takich pisarzy, jak J. Słowacki, W. Syrokomla, E. Orzeszkowa, H. Sienkiewicz, S. Żeromski, L. Staff, J. Tuwim, T. Boy-Żeleński, Z. Kubiak, K. I. Gałczyński, W. Broniewski i inni. Jednakże wśród polskich pisarzy najwięcej miejsca w dzienniku poświęcono Adamowi Mickiewiczowi, pisarzowi najbardziej lubianemu przez litewskich Polaków.

Niniejszy artykuł ma na celu przybliżenie tematyki związanej z życiem i twórczością Adama Mickiewicza zamieszczanej na łamach „Czerwonego Sztandaru”. Materiał badawczy stanowiły wszystkie numery dziennika, poczynając od 1 lipca 1953 roku, kiedy się ukazał jego pierwszy numer, aż do 9 lutego 1990 roku, kiedy nastąpiła zmiana tytułu gazety „Czerwony Sztandar” na „Kurier Wileński”.

Materiały publikowane w badanym dzienniku dotyczące biografii i twórczości Mickiewicza ukazywały się zazwyczaj 24 grudnia, czyli w dniu urodzin wieszca, ewentualnie o jeden dzień lub kilka dni wcześniej czy później, z wyjątkiem oczywiście Roku Mickiewiczowskiego, kiedy to teksty o Mickiewiczuz i jego twórczości publikowano w ciągu całego roku. Warto zaznaczyć, że bardzo rzadko pisano o Mickiewiczuz 26 listopada, tj. w dniu śmierci pisarza. Zdarzały się też lata, kiedy zabrakło informacji o poecie również w rocznicę jego urodzin, przeszkodą były np. odbywający się w tym dniu zjazd Partii Komunistycznej Litewskiej SRR albo ZSRR lub jakieś inne ważne przedsięwzięcia związane z działalnością partii komunistycznej i życiem politycznym kraju.

Analizę zebranego materiału wypada rozpocząć od artykułów dotyczących życia i twórczości Adama Mickiewicza. Stanowią one zdecydowaną większość tekstów zamieszczonych w gazecie. Ich autorami byli pisarze, badacze literatury, dziennikarze i czytelnicy „Czerwonego Sztandaru”.

W roku 1953 przypadała 155 rocznica urodzin Mickiewicza. Pierwszym tekstem opublikowanym na łamach badanego dziennika był krótki artykuł *Tam, gdzie mieszkał Mickiewicz*³ podpisany nazwiskiem B. Jaszczuk⁴. Autor wymienia wszystkie wileńskie adresy, gdzie mieszkał poeta w czasie studiów na Uniwersytecie Wileńskim i przyjazdów do Wilna, kiedy pracował w Kownie. Warto zaznaczyć, że podaje nie tylko nowe nazwy ulic, które zostały wprowadzone po II wojnie światowej w związku ze zmianą ustroju politycznego Litwy, lecz też przytacza w nawiasie dawne nazwy, przedwojenne, np. „w domu przy ul. Gorkiego (b. Zamkowa)”, „róg Tałat-Kiałszy (b. Skopówka)”.

³ „Czerwony Sztandar” 1953, nr 147.

⁴ Brak informacji o autorze tekstu.

W tymże roku 24 grudnia⁵ ukazał się dość obszerny artykuł autorstwa Władysława Obolewicza⁶ zatytułowany *Geniusz poezji słowiańskiej*. Na wstępie badacz nawiązuje do sytuacji politycznej Rzeczypospolitej po rozbiorach, następnie przytacza fakty z życia pisarza, analizuje pokrótce wybrane utwory, przy tym szczególnie podkreśla rewolucyjny charakter poezji Mickiewicza i twierdzi, że poeta był wyrazicielem rewolucyjnych dążeń nie tylko narodu polskiego. Akcentuje przy tym jego wielką przyjaźń z Puszkinem oraz pozytywny wpływ pobytu w Rosji na twórczość Mickiewicza. Píše, że „w Rosji wzmogła się w nim świadoma nienawiść do tyranów, do barbarzyńskiego despotyzmu średniowiecznego, do ujarznienia milionów ludzi – wszystko jedno, czy to Polaków, Litwinów, czy innych narodów”. W zakończeniu artykułu autor zapewnia czytelników, że utwory Mickiewicza są wysoko cenione w ZSRR i że „imię jego będzie świetlanym symbolem przyjaźni i braterstwa narodów, pokrewieństwa ich kultury i literatury”.

Należy zaznaczyć, że o przyjaźni łączącej Mickiewicza z Puszkinem pisano również w związku z 155 rocznicą urodzin rosyjskiego pisarza. Można tu chociażby przywołać artykuł Broniusa Deksnysa⁷ *Wielka przyjaźń*⁸, poświęcony pobytowi Polaka w Rosji. Autor omawia utwory napisane w tym okresie przez Mickiewicza i Puszkina. Zaznacza, że i po powstaniu listopadowym poetów łączyła ta sama przyjaźń, co podczas pobytu Mickiewicza w Rosji, wspomina też o nekrologu, który napisał Mickiewicz na wieść o śmierci Puszkina. Artykuł, jak i większość powstałych w tym czasie tekstów, kończy się apoteozą przyjaźni narodu polskiego i rosyjskiego: „Dzisiaj ziściło się marzenie wielkich wieszczów wolności i braterstwa narodów: narody rosyjski i polski, zapominając o starych waśniach rozpalonych przez klasy wyzyskujące, w jednym szeregu walczą o pokój, budują nowe życie”.

Jak już wyżej wspominałam, zwłaszcza wiele materiałów poświęconych życiu i twórczości wielkiego romantyka pojawiło się w roku 1955, w setną rocznicę śmierci poety, bowiem rok ten ogłoszono Rokiem Mickiewiczowskim. W pierw-

⁵ „Czerwony Sztandar” 1953, nr 150.

⁶ W. Obolewicz – dr nauk filologicznych, profesor Katedry Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Leningradzkiego im. Żdanowa; krąg zainteresowań naukowych dotyczył głównie literatury średniowiecznej i renesansowej, autor pierwszej historii literatury polskiej wydanej w 1960 roku w ZSRR. (J. Godyń, *30 lat polonistyki uniwersyteckiej w Leningradzie*, „Biuletyn Polonistyczny” 19/3 (61), s. 139–146, 1976).

⁷ B. Deksnys (1931–2014) – filolog rusycysta, pracownik naukowy Instytutu Filozofii, Socjologii i Prawa. Pobrano z: https://www.versme.lt/nekrologas_Deksnys.htm [dostęp: 10.05.2022].

⁸ „Czerwony Sztandar” 1954, nr 133.

szej kolejności należy wymienić tekst Stefana Żółkiewskiego⁹ *Adam Mickiewicz*¹⁰ opublikowany w pięciu numerach „Czerwonego Sztandaru”. Obszerny materiał o życiu i twórczości poety został przedstawiony w czterech rozdziałach zatytułowanych: 1. *Młodość górna...* 2. *W kręgu dekabrystów* 3. *Wiek męski, wiek klęski* 4. *Trybun Ludów*. Swoje rozważania autor rozpoczyna od dzieciństwa poety spędzonego w Nowogródku, a kończy jego śmiercią w Konstantynopolu. Pisze o roli Uniwersytetu Wileńskiego w kształtowaniu poglądów poety, dokonuje analizy utworów powstałych na Litwie, na zesłaniu w Rosji oraz na emigracji, podkreśla wpływ środowiska rosyjskiego, w którym poeta się obracał, na jego twórczość i drogę ideową, wiele miejsca poświęca życiu i działalności politycznej Mickiewicza na emigracji, jednak pomija milczeniem etap towianizmu.

Innym tekstem, który się ukazał w tym okresie, był artykuł Wiktora Woroszyńskiego¹¹ pt. *Nazywam się Milion*¹². Autor w skrócie przybliżył życiorys poety, następnie przystąpił do analizy dzieł, które powstały w trzech okresach jego życia: na Litwie, w Rosji i na emigracji. Wyróżnił także „trzy przewroty” (takiego użył określenia) w poezji polskiej, dokonane przez Mickiewicza: demokratyzacja poezji (*Ballady i romanse, Grażyna*), wtargnięcie do poezji polityki „nie w historycznym przebraniu, lecz w kostiumie współczesnym, w konkretności rzeczywistych wypadków, dosłowności konfliktów, autentyczności postaci” (*Dziady drezdeńskie*), pojawienie się w literaturze polskiej epepeii realistycznej (*Pan Tadeusz*).

W tymże numerze „Czerwonego Sztandaru” zamieszczono tekst Władysława Abramowicza¹³ pt. *Adam Mickiewicz w Wilnie*, w którym znalazło się sporo ciekawej informacji o studiach poety na uniwersytecie, o jego działalności w Towarzystwie Filomatów, o problemach związanych z wydaniem *Ballad i romansów*. Autor przybliży czytelnikowi miejsca związane z pobytem Mickiewicza w Wilnie, podaje nie tylko adresy domów, w których mieszkał pisarz, lecz też szczegółowo opisuje zajmowane przez niego mieszkania.

⁹ S. Żółkiewski (1911–1991) – krytyk, teoretyk i historyk literatury, publicysta, autor książki *Spór o Mickiewicza* (1952). Za: *Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny*, t. 2, Warszawa 2003.

¹⁰ „Czerwony Sztandar” 1955, nr 235, nr 237, nr 239, nr 240, nr 241.

¹¹ W. Woroszyński (1927–1996) – poeta, prozaik, eseista, tłumacz, recenzent filmowy, redaktor takich czasopism, jak „Nowa Kultura”, „Więź”, „Zapis”, współpracował z „Rzeczpospolitą” i „Gazetą Wyborczą”. Za: *Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny*, t. 2, Warszawa 2003.

¹² „Czerwony Sztandar” 1955, nr 279.

¹³ W. Abramowicz (1909–1965) – historyk, archiwista, pisarz, publicysta, animator polskiego życia literackiego w powojennym Wilnie. Pobrano z: <https://archiwum2000.tripod.com/529/magist.html> [dostęp: 13.05.2022].

Wacław Kubacki¹⁴ w artykule *O twórczości A. Mickiewicza*¹⁵ podejmuje zagadnienie różnorodności spuścizny poety. Analizę twórczości romantyka rozpoczyna od *Ballad i romansów* oraz II części *Dziadów*, podkreśla w nich wątki ludowe oraz kwestię zasad moralnych. Następnie przechodzi do IV części *Dziadów* – utworu o miłości i związanych z nią cierpieniach spowodowanych nierównością społeczną. Zachwyca się mistrzowską analizą miłosnej namiętności oraz odkrywczością w przedstawianiu stanów psychopatologicznych bohatera. III część *Dziadów* – dzieło o skomplikowanej strukturze i rozbudowanej tematyce – określa mianem „wyrafinowanej mieszaniny realizmu psychologicznego i obyczajowego z ludową fantastyką oraz dokumentarnej wierności historycznej z misteryjno-filozoficzną symboliką”. Niewiele miejsca poświęca pokrewnym pod względem tematyki i realiów historycznych poematom *Grażyna* i *Konrad Wallenrod*, opisującym dzieje średniowiecznej Litwy. Swoje rozważania o twórczości Mickiewicza kończy *Panem Tadeuszem*, opowieścią o życiu społeczności szlacheckiej na progu XIX stulecia. Utwór ten nazywa historycznym eposem i współczesną powieścią, a także wielkim testamentem narodowej poezji i biblią polskości.

W „Czerwonym Sztandarze” publikowano również teksty Mickiewiczu pisane przez autorów litewskich. W pierwszym rządzie warto wymienić obszerny artykuł T. Bardenasa¹⁶ *Mickiewicz w Kownie*¹⁷, zamieszczony w trzech numerach gazety. Autor przybliży czytelnikom okres pracy nauczycielskiej w życiu poety (lata 1819–1823), opisuje jego mieszkanie, warunki materialne, wymienia przedmioty, jakich nauczał w szkole powiatowej. Z artykułu można zaczerpnąć sporo ciekawych informacji o tym, jak się czuł w Kownie, z kim się przyjaźnił, jak spędzał wolny czas, co pisał, ilu mieszkańców liczyło ówczesne Kowno, jak długo trwała podróż dylizansem z Kowna do Wilna. Bardenas pisze też o problemach zdrowotnych Mickiewicza, o jego wyjazdach do Połagi i w okolice Kowna, o śmierci matki i rozstaniu z Marylą Wereszczakówną. Wspomina również o romansie poety z doktorową Karoliną Kowalską i o dolinie, którą później nazwano „doliną Mickiewicza”.

Z wielkim szacunkiem dla poety napisany jest tekst autorstwa Vytautasa Sirijos-Giry¹⁸ zatytułowany *Nasz Mickiewicz*¹⁹. Autor uważa, że „nie należy się

¹⁴ W. Kubacki (1907–1992) – historyk literatury, krytyk literacki i teatralny, prozaik, dramatopisarz, poeta. Jako historyk literatury zajmował się głównie twórczością Mickiewicza. Za: *Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny*, t. 1, Warszawa 2000.

¹⁵ „Czerwony Sztandar” 1955, nr 293.

¹⁶ T. Bardenas – pracownik Muzeum Literackiego w Kownie. Ta informacja o autorze została podana w artykule.

¹⁷ „Czerwony Sztandar” 1955, nr 256, nr 257, nr 261.

¹⁸ V. Sirijos Gira (1911–1997) – litewski poeta, prozaik, tłumacz. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/vytautas-sirijos-gira/> [dostęp: 19.05.2022].

¹⁹ „Czerwony Sztandar” 1955, nr 126.

kłócić o narodowość Mickiewicza, bo Mickiewicz wielki poeta polski jest również patriotą litewskim w dobrym znaczeniu tego słowa. I my, i Polacy, i Litwini mówimy: to nasz poeta”. Nazywa go „polskim i litewskim Mickiewiczem”. Sporo miejsca poświęca przekładom utworów Mickiewicza na język litewski, ubolewa nad tym, że większość tych przekładów nie dorównuje oryginałom, ponieważ „na Litwie nie ma poety o skali równej Mickiewiczowi”, chociaż stwierdza, że przekłady Vincasa Mikolaitisa-Putinasa²⁰ takich utworów, jak *Konrad Wallenrod*, *Sonety krymskie* i trzy księgi *Pana Tadeusza*, są dobre. Pisze też o dokonanym przez siebie przekładzie *Grażyny*, w którym zastosował sylabiczną budowę wiersza, co stało się zarzewiem dyskusji, ponieważ niektórzy uważali, że wiersz sylabiczny sprawił, iż utwór ten w języku litewskim brzmi nienaturalnie. Autor przekładu uważa jednak, że nie zawiniła tu sylabika, lecz tłumacz, a więc sam Vytautas Sirijos-Gira („pisał Mickiewicz, a tłumaczyłem ja”). Wypowiedź ta niewątpliwie jest wyrazem hołdu polskiemu romantykowi. Dalej stwierdza, że sylabika nie jest obca poezji litewskiej, czego przykładem jest *Borek onikszyński* (*Anyksčią šilelis*) Antanasa Baranauskasa²¹ napisany wierszem sylabicznym. Sirijos-Gira jest przekonany, że w przekładzie utworów Mickiewicza należy stosować ten sam układ wersyfikacyjny, czyli sylabikę, która w języku litewskim również brzmi naturalnie i ładnie. W zakończeniu artykułu autor wyraża nadzieję, że w przyszłości ukaże się pełny zbiór utworów wielkiego poety polskiego w języku litewskim.

W Roku Mickiewiczowskim ukazała się książka Vincasa Mykolaitisa-Putinasa *Adam Mickiewicz a literatura litewska*. W „Czerwonym Sztandarze” został opublikowany jej fragment w pod tymże tytułem²², w którym autor pisze o wpływie dzieł Mickiewicza na literaturę litewską oraz o ich przekładach na język litewski. Swoje refleksje rozpoczyna od pierwszego opowiadania historycznego Mickiewicza *Żywila*, napisanego jeszcze w okresie studiów poety na uniwersytecie, które zyskało wielką popularność na Litwie w XIX wieku, było niejednokrotnie tłumaczone na język litewski i nawet zamieszczone w wypisach szkolnych. Podkreśla, że przekład litewski *Ksiąg narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego* dokonany przez litewskiego poetę Kiprijonasa Nezabitauskasa-Zabitisa²³ ukazał się w pięć

²⁰ V. Mykolaitis-Putinas (1893–1967) – litewski poeta, prozaik, dramaturg, krytyk literacki, tłumacz. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/vincas-mykolaitis-putinas/> [dostęp: 24.05.2022].

²¹ A. Baranauskas (1835–1902) – litewski poeta, językoznawca, duchowny rzymskokatolicki. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/antanas-baranauskas/> [dostęp: 24.05.2022].

²² „Czerwony Sztandar” 1955, nr 278.

²³ K. J. Nezabitauskas-Zabitis (1779–1837) – litewski poeta, tłumacz, działacz społeczny, ksiądz. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/kiprijonas-juozapas-nezabitauskas-zabitis/> [dostęp: 30.05.2022].

miesiący po opublikowaniu oryginału. Tłumaczem utworów Mickiewicza był również Adomas Liudvikas Jucevičius²⁴. W 1837 roku w jego przekładzie ukazały się w języku litewskim ballady *Świtezianka*, *Trzech Budrysów* oraz fragment IV części *Dziadów*. W zamieszczonym fragmencie znajdujemy również informację o tym, że *Pan Tadeusz* stał się inspiracją do powstania w 1858 roku arcydzieła literatury litewskiej, czyli *Borku oniksztyńskiego* pióra Antanasa Baranauskasa. W seminarium duchownym, w którym studiował Baranauskas, podczas zajęć rektoryki profesor po przeczytaniu opisu lasów litewskich w *Panu Tadeuszu* stwierdził, że w języku litewskim nie da się tak wzniosłe i piękne tego opisać, że język litewski nie jest w stanie przekazać w takim stopniu artyzmu. Słowa te bardzo boleśnie dotknęły Baranauskasa, który postanowił udowodnić, że opis lasów w języku litewskim może być równie plastyczny i sugestywny, co też uczynił. W dalszej części tekstu autor zaznacza, że po powstaniu styczniowym, kiedy wzmogła się rusyfikacja Litwy, twórczość Mickiewicza nie straciła jednak swej aktualności, a służyła budzeniu uczuć patriotycznych, gdyż Mickiewicz uważał siebie również za Litwina. W tym okresie najbardziej popularnymi utworami były *Grażyna*, *Konrad Wallenrod* i *Dziady*.

Z tekstu dowiadujemy się, że jeden z głównych działaczy ruchu narodowego, założyciel pierwszej gazety narodowej „*Aušra*” – Jonas Basanavičius²⁵ – szczylił się tym, że zna na pamięć *Konrada Wallenroda*. O popularności tego poematu świadczy również fakt, że w tym okresie ukazały się dwa przekłady *Konrada Wallenroda* – Jonasa Žiliusa²⁶ i Stanislovasa Dagilisa²⁷. Przekład Žiliusa, jak zaznacza Mykolaitis-Putinas, stoi „nie na wysokim poziomie literackim”. Nadmienia też, że oprócz tego utworu Žilius przełożył *Grażynę* i II część *Dziadów*. O przekładzie *Konrada Wallenroda* dokonany przez Dagilisa jest lepszego zdania. Z tekstu dowiadujemy się, że pieśń Halbana o Wilii doczekała się aż piętnastu przekładów. Zdecydowała o tym nie tylko poetyczność tej pieśni, lecz swoista interpretacja zawartych w niej aluzji społecznych. Przekłady te są ciekawe również ze względu na język, bowiem znalazły w nich odbicie wszystkie najgłośniejsze narzecza

²⁴ A. L. Jucevičius (1813–1846) – litewski folklorysta, etnograf, literaturoznawca. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/liudvikas-adomas-jucevicius/> [dostęp: 1.06.2022].

²⁵ J. Basanavičius (1852–1927) – litewski pisarz, krytyk literacki, działacz społeczny, jeden z sygnatariuszy Aktu Niepodległości Litwy w 1918 roku. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/jonas-basanavicius/> [dostęp: 1.06.2022].

²⁶ J. Žilius-Jonila (1870–1932) – litewski pisarz, tłumacz, działacz społeczny i polityczny. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/jonas-zilius-jonila/> [dostęp: 14.09.2022].

²⁷ S. Dagilis (1843–1915) – litewski poeta, tłumacz. Dokonał też przekładu *Trzech Budrysów*, tłumaczył utwory W. Syrokomli. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/stanislovas-dagilis/> [dostęp: 12.08.2022].

języka litewskiego. Następnie Mykolaitis-Putinas pisze o Maironisie²⁸, który dobrze znał i wysoko cenił twórczość polskiego romantyka, czerpał z niej natchnienie do swoich utworów, jednocześnie zarzucał Mickiewiczowi nieznamość języka litewskiego – języka pradziadów. W dalszej części artykułu zawarta jest informacja o obchodach setnej rocznicy urodzin Mickiewicza, z tej też okazji ukazał się na Litwie przekład Vincasa Kudirki III części *Dziadów*²⁹, niestety niepełny, gdyż zabrakło w nim scen o charakterze mistyczo-romantycznym.

Kudirka zachwycał się twórczością Mickiewicza, chociaż, zresztą jak większość Litwinów, ubolewał nad tym, że poeta, „którego litewskie słowiki nauczyły śpiewać i który o Litwie śpiewa”, pisał po polsku. Wkrótce po tejże rocznicy ukazała się „książeczka” (takiego określenia użył Mykolaitis-Putinas) pod tytułem *Adam Mickiewicz, jego życie, dzieła i czyny* autorstwa A. J. Daubarasa³⁰, który przedstawia wielkiego poetę jako szermierza wolności i orędownika ludu pracującego. Mykolaitis-Putinas zaznacza, że po klęsce rewolucji w 1905 roku słabnie zainteresowanie Mickiewiczem, zwłaszcza wśród młodych pisarzy, z których tylko niewielu znało język polski. Mimo to, w roku 1909 po raz pierwszy w wersji litewskiej ukazały się *Sonet y krymskie*. Ich tłumaczem był Motiejus Gustaitis³¹, który przełożył też *Odę do młodości*, II część *Dziadów* oraz *Farysa* Mickiewicza. Zdaniem Mykolaitisa-Putinas, przekład *Sonetów krymskich* nie był udany. Dalej autor zaznacza, że po odzyskaniu przez Litwę niepodległości w 1918 roku został opublikowany pełny, chociaż nie na wysokim poziomie, przekład *Pana Tadeusza*. Zarzuca też, jak to określił, „burżuazyjnym nacjonalistom” usiłowanie włączenia Mickiewicza do literatury litewskiej jako pisarza litewskiego, chociaż piszącego po polsku, oraz tendencyjne interpretowanie jego twórczości. Kończy swoje rozważania stwierdzeniem, że na Litwie Radzieckiej inaczej się traktuje twórczość poety, dąży się do jej popularyzacji wśród społeczności litewskiej, czego potwierdzeniem mogą być dwa nowe przekłady *Grażyny* oraz praca nad nowym przekładem *Pana Tadeusza*. Nie podaje jednak nazwisk tłumaczy.

²⁸ Maironis (Jonas Mačiulis) (1862–1932) – litewski pisarz, tłumacz, duchowny rzymskokatolicki. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/maironis/> [dostęp: 20.06.2022].

²⁹ V. Kudirka (1958–1899) – litewski pisarz, tłumacz, publicysta, krytyk, muzyk, działacz społeczny, autor hymnu narodowego Litwy. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/vincas-kudirka/> [dostęp: 3.09.2022].

³⁰ A. Janulaitis (pseud. J.A. Daubaras) (1878–1950) – prawnik, historyk literatury, publicysta, działacz społeczny. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/augustinas-janulaitis/> [dostęp: 3.09.2022].

³¹ M. Gudaitis (1870–1927) – litewski pisarz, tłumacz, badacz literatury i kultury, pedagog, duchowny rzymskokatolicki. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/motiejus-gustaitis/> [dostęp: 25.08.2022].

Rok Mickiewiczowski zamyka artykuł J. Nisniewicza³² *Utwory Adama Mickiewicza w muzyce*³³. Autor przywołuje nazwiska polskich, rosyjskich i litewskich kompozytorów, którzy pisali muzykę do utworów poety. W pierwszej kolejności wymienia polskich, na przykład M. Szymanowską, J. Nowakowskiego, I. Paderewskiego i innych, więcej uwagi poświęca F. Chopinowi i S. Moniuszce, którzy częściej od innych sięgali po teksty Mickiewicza – wiersze, ballady, sonety. Z rosyjskich kompozytorów wymienia M. Glinkę, P. I. Czajkowskiego, N. Rimskiego-Korsakowa, z litewskich zaś S. Šimkusa – autora poematu symfonicznego *Niemen*, oraz J. Karnavičiusa – twórcę opery narodowej *Grażyna*.

Po Roku Mickiewiczowskim tekstów o życiu i twórczości Mickiewicza było o wiele mniej. Godny uwagi jest artykuł J. Grodzińskiego *Przyczynek do badań życia i twórczości Adama Mickiewicza*³⁴. Autor zapoznaje czytelników z książką *Seksterny wykładów kowieńskich Adama Mickiewicza 1819–1921* opracowaną przez Władysława Abramowicza, pracownika Biblioteki Akademii Nauk Litewskiej SRR. Pozycja ta zawiera notatki ucznia szkoły powiatowej, w której pracował Mickiewicz, Bernarda Kiejstuta Giedymina, dotyczące historii i literatury oraz wypracowania z gramatyki, historii i retoryki na tematy zadane przez Mickiewicza wraz z poprawkami i uwagami samego poety, a także programy przedmiotów wykładanych przez Mickiewicza.

Na wzmiankę zasługuje również tekst A. Chackiewicza *Rzadkie wydanie dzieł Adama Mickiewicza*³⁵, w którym jest mowa o utworach Mickiewicza wydanych w Nowogródku przez Komitet Mickiewiczowski. Pretekstem do powołania tego komitetu były odwiedziny w 1922 roku Nowogródka przez Władysława, syna Adama Mickiewicza. Zadaniem komitetu, do którego wchodziłi znani literaci polscy, było uwiecznienie pamięci wieszca. Z funduszy zebranych przez komitet nabyto ziemię na Górze Zamkowej, gdzie 1931 roku zakończono sypanie kopca ku czci Mickiewicza, wykupiono dom rodzinny poety, założono w nim muzeum i bibliotekę oraz nabyto od prywatnego właściciela jezioro Świtez i ogłoszone je rezerwatem. Jednym z zadań komitetu było masowe wydawanie utworów Mickiewicza. W latach 1831–1939 ukazało się osiem wydań w łącznym nakładzie 80 tysięcy egzemplarzy. Pieniądze uzyskane ze sprzedaży książek zostały przeznaczone na urządzenie kopca i utrzymanie domu Mickiewicza.

³² J. Nisniewicz – członek Związku Kompozytorów Białoruskiej SRR. Ta informacja o autorze została podana w artykule.

³³ „Czerwony Sztandar” 1955, nr 302.

³⁴ „Czerwony Sztandar” 1957, nr 68.

³⁵ „Czerwony Sztandar” 1958, nr 302.

Nie można również pominąć milczeniem tekstu Stanisława Świrki³⁶ *Poeta i badacz Słowiańszczyzny*³⁷, nadesłanego na zamówienie „Czerwonego Sztandaru”. Artykuł rozpoczyna się od stwierdzenia, że żaden z polskich wielkich pisarzy nie związał tak silnie jak Adam Mickiewicz swojego życia i swojej twórczości z kulturą i losami narodów słowiańskich. Aby uzasadnić to stwierdzenie, autor tekstu w dalszych partiach dokonuje analizy jego utworów pod kątem obecności w nich elementów ludowych i konstatuje powiązanie z folklorem pięciu narodów słowiańskich: polskiego, białoruskiego, ukraińskiego, rosyjskiego i serbskiego oraz z folklorem litewskim.

Na łamach „Czerwonego Sztandaru” można prześledzić ostrą dyskusję prowadzoną w związku ze zbyt długo trwającą rekonstrukcją Muzeum Adama Mickiewicza w Wilnie, które bezpośrednio podlega Uniwersytetowi Wileńskiemu. Na ten temat wypowiadali się dziennikarze, czytelnicy gazety oraz dyrektor Muzeum Nauki Uniwersytetu Wileńskiego³⁸.

Innym tematem, często poruszonym w „Czerwonym Sztandarze”, była kwestia pomnika Adama Mickiewicza w Wilnie. Dla przykładu można przywołać tekst Jerzego Surwiły³⁹ pt. *Rzecz o wileńskich pomnikach Mickiewicza*⁴⁰, w którym opisuje on próby postawienia pomnika poety podejmowane za czasów carskich oraz w dwudziestoleciu międzywojennym. Dopiero w 1984 roku Wilno doczekało się pomnika Adama Mickiewicza, którego autorem był wybitny rzeźbiarz litewski Gediminas Jakūbonis.

W „Czerwonym Sztandarze” oprócz tekstów omawiających życiorys i twórczość Mickiewicza zamieszczano też jego utwory, aby czytelnik sam mógł zapoznać się z twórczością poety. Nieraz publikowano utwory w całości, jak te z cyklu *Sonety krymskie*, przeważnie jednak były to fragmenty różnych dzieł, np. *Pana Tadeusza (Inwokacja)*, *Konrada Wallenroda (pieśń Wilia)*, *Ballad i romansów*, *Ody do młodości*. Wielką popularnością cieszył się wiersz epicki *Do przyjaciół Moskali* wchodzący w skład *Ustępu III* części *Dziadów*. Niejednokrotnie pojawiał się na łamach gazety, gdyż służył do demonstrowania przyjaźni łączącej naród polski z narodem rosyjskim, a raczej z narodem radzieckim.

³⁶ S. Świrko (1911–1992) – historyk literatury, folklorysta, poeta. (R. Wojciechowski, *Stanisław Świrko*, „Rocznik Towarzystwa im. A. Mickiewicza”, XXVIII/1993, s. 143–148).

³⁷ „Czerwony Sztandar” 1968, nr 297.

³⁸ „Czerwony Sztandar” 1988, nr 60, *Perypetie Muzeum Adama Mickiewicza*, autor J. Surwiło; *Czerwony Sztandar* 1988, nr 95, *O Mickiewiczu raz jeszcze*, autor E. Bezekavičienė; „Czerwony Sztandar” 1988, nr 107, *Temat wciąż aktualny*, autor A. Mickevičius; „Czerwony Sztandar” 1988, nr 136, *Więcej Mickiewicza*, autor W. J. Podgórski.

³⁹ J. Surwiło (1941–2009) – dziennikarz, publicysta, pisarz. Pobrano z: <http://www.wilnopedia.lt/jerzy-surwilo/> [dostęp: 23.09.2022].

⁴⁰ „Czerwony Sztandar” 1988, nr 220.

W gazecie publikowano również utwory poświęcone Adamowi Mickiewiczowi. Ich autorami byli nie tylko polscy pisarze. Na łamach dziennika znajdujemy teksty pisane przez literatów litewskich, rosyjskich, białoruskich, ukraińskich. Wśród dedykowanych Mickiewiczowi utworów przeważała poezja. Przykładowo można wymienić wiersze takich poetów, jak Franciszek Wężyk *Do Adama Mickiewicza*, Mieczysław Jastrun *Na wydanie dzieł Mickiewicza*, Leopold Lewin *Mickiewicz słucha Chopina*, Maksym Tank⁴¹ *Na Nowogródzkiej Górze*, Maksym Rylski⁴² *Przed pomnikiem Mickiewicza*, Eduardas Mieželaitis⁴³ *Wawel. Przy grobowcu Mickiewicza*, Justinas Marcinkevičius⁴⁴ *Adam Mickiewicz na Powoźu*. Wiersze o Mickiewiczuzie pisali też miejscowi poeci, na przykład Maria Łotocka⁴⁵ *Mickiewicz w Stambule*, Michał Wołosewicz⁴⁶ *Zaduszki w Bieniakoniach*, *Tuchanowicze*, *O czym szmygią bolcienickie drzewa?*

W Roku Mickiewiczowskim opublikowano⁴⁷ urywek scenariusza Aleksieja Spieszniowa⁴⁸ *Dwaj poeci* poświęcony przyjaźni Puszkina i Mickiewicza. Akcja scenariusza toczy się w latach 1823–1828. W zamieszczonym fragmencie opisane zostaje pierwsze spotkanie Mickiewicza z Puszkinem, który powrócił z zesłania. Było to już po stłumieniu powstania dekabrystów, więc rozmowa dwóch poetów nie ograniczała się tylko do poezji, dotyczyła też tragicznych losów powstańców.

Z okazji 170. rocznicy urodzin Mickiewicza w pięciu numerach gazety⁴⁹ drukowano opowiadanie Antanasa Venclovy⁵⁰ *Gość z Wilna*. Autor opisyje w nim

⁴¹ M. Tank (1912–1995) – białoruski poeta, działacz społeczny, tłumacz literatury polskiej. Za: *Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny*, t. 2, Warszawa 2003.

⁴² M. Rylski (1895–1964) – ukraiński poeta, historyk literatury, folklorysta, tłumacz i propagator poezji polskiej. Za: *Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny*, t. 2, Warszawa 2003.

⁴³ E. Mieželaitis (1919–1997) – litewski poeta, publicysta, tłumacz, działacz polityczny. Tłumaczył utwory Mickiewicza. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/eduardas-miezelaitys/> [dostęp: 18.10.2022].

⁴⁴ J. Marcinkevičius (1930–2011) – litewski poeta, prozaik, dramaturg, tłumacz, członek Litewskiej Akademii Nauk, działacz społeczny. Dokonał przekładu *Grażyny* (1955), *Dziadów* (1958), *Pana Tadeusza* (z V. Mykolaitisem-Putinasem, 1974). Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/justinas-marcinkevicius/> [dostęp: 29.09.2022].

⁴⁵ M. Łotocka (1944–2020) – poetka, dziennikarka *Czerwonego Sztandaru*. Pobrano z: <https://zlpwarszawa.wordpress.com/2020/09/03/nie-zyje-maria-lotocka-czlonkini-oddzialu-warszawskiego-zlp/> [dostęp: 24.11.2022].

⁴⁶ M. Wołosewicz (1925–2004) – polski poeta ludowy, napisał ponad 60 wierszy o romantycznej miłości Adama i Maryli. Pobrano z: <https://kurierwilenski.lt/2019/11/02/poeci-tamtych-czasow/> [dostęp: 17.11.2022].

⁴⁷ „Czerwony Sztandar” 1955, nr 210.

⁴⁸ A. Spieszniow – autor scenariuszy filmowych. Ta informacja o autorze została podana w artykule.

⁴⁹ „Czerwony Sztandar” 1958, nr 296, nr 297, nr 298, nr 299, nr 300.

⁵⁰ A. Venclova (1906–1971) – litewski poeta, prozaik, krytyk literacki, tłumacz działacz społeczny i polityczny. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/antanas-venclova/> [dostęp: 11.11.2022].

podróż Mickiewicza z Połągi do Wilna w 1824 roku, podczas której gościł u Dionizego Paszkiewicza (lit. Dionizas Poška)⁵¹ we wsi Bordzie na Żmudzi i oglądał znajdujący się tam tysiącletni dąb Baublis. W pniu ściętego dębu Paszkiewicz urządził małe muzeum, w którym przechowywał swoje zbiory. Opis tego litewskiego dębu Mickiewicz zamieścił w *Panu Tadeuszu*. W opowiadaniu Antanas Venclova nie ogranicza się do przedstawiania spotkania poety z Paszkiewiczem i opisu dębu. *Długa podróż* jest świetną okazją, aby przybliżyć czytelnikowi różne refleksje i wspomnienia przywoływane przez Mickiewicza. Dotyczą one nie tylko beztroskiego, niczym niezakłóconego pobytu w Połudzie. Poeta wspomina okres pracy w Kownie i doktorową Kowalską, klasztor bazylianów, gdzie był więziony, wraca myślami do chwil spędzonych z przyjaciółmi i Marylą.

Nie można pominąć opowieści dokumentalnej B. Kleina⁵² o Władysławie Mickiewiczu zatytułowanej *Śladami ojca*, zamieszczonej w czterech numerach gazety⁵³. Autor, opierając się na różnych źródłach archiwalnych, opisuje podróż Władysława śladami słynnego ojca. Władysław z Konstantynopola do Odessy przybywa w 1861 roku, przez Kijów udaje się na Białoruś, gdzie odwiedza Nowogródek, Zaosie, Tuhanowicze, wybiera się nad jezioro Świteż. Z hrabiną Marylą Puttkamerową spotyka się dopiero w Wilnie, odwiedza też Władysława Syromkę. Następnie dociera do Petersburga, gdzie spotyka się z kniazem Piotrem Wiaziemskim, przyjacielem Puszkina. Droga powrotna do Paryża przebiega przez Wilno, gdzie zatrzymuje się na jakiś czas, i Warszawę. W końcowej części tekstu autor pisze o zaangażowaniu Władysława w pomoc powstańcom.

Na łamach „Czerwonego Sztandaru” sporadycznie zamieszczano wypowiedzi różnych osób o Adamie Mickiewiczu. Na temat twórczości poety wypowiadali się pisarze, intelektualisci, działacze polityczni i zwykli ludzie – czytelnicy „Czerwonego Sztandaru”. Na przykład z okazji 150 rocznicy urodzin Mickiewicza opublikowano⁵⁴ wypowiedzi studentów i robotników o twórczości poety, z których wynika, że z wielkim zainteresowaniem czytają jego utwory, podziwiają jego mistrzostwo, cenią go za umiejętność pisanie o rzeczach ważnych w sposób prosty i dostępny. Podkreślali, że „jedynie w utworach Mickiewicza i innych postępowych pisarzy są obrazy z życia prostych ludzi i ich walki o wolność”. W innym numerze gazety⁵⁵ przytoczono wypowiedzi M. Gorkiego, W. Bielińskiego,

⁵¹ D. Poška (1764–1830) – litewski poeta, historyk, leksykograf. Pobrano z: <https://www.vle.lt/straipsnis/dionizas-poska/> [dostęp: 11.11.2022].

⁵² B. Klein – historyk. Ta informacja o autorze została podana w artykule.

⁵³ „Czerwony Sztandar” 1978, nr 102, nr 103, nr 104, nr 105.

⁵⁴ „Czerwony Sztandar” 1953, nr 150.

⁵⁵ „Czerwony Sztandar” 1955, nr 279.

A. Hercena, R. Luksemburg, M. Konopnickiej, T. Boya-Żeleńskiego, M. Rylskiego i B. Bieruta. Oczywiście wszyscy wypowiedali się z wielką czcią i szacunkiem o wielkim poecie. Rosjanie (Gorki, Bieliński) stawiali go na równi z A. Puszkinem. G. G. Byronem i T. Szewczenką, Bierut zaś podziwiał go za „przepojone niezrównanym żarem uczucia patriotyczne”.

W gazecie zamieszczano także informacje o imprezach poświęconych twórczości Mickiewicza. Zwłaszcza wiele tego typu przedsięwzięć zorganizowano w Roku Mickiewiczowskim. Z tej też okazji w „Czerwonym Sztandarze” została stworzona rubryka *Rok Mickiewiczowski*, w której zamieszczano materiały dotyczące różnych wydarzeń związanych z Mickiewiczem organizowanych nie tylko na Litwie. Tak więc czytelnik mógł się dowiedzieć o odbudowie zniszczonego podczas wojny Muzeum Mickiewicza w Nowogródku, o nowym wydaniu dzieł poety w oryginale i przekładach na języki narodów ZSRR, o pracach nad *Słownikiem języka Adama Mickiewicza*⁵⁶. Jednakże najwięcej publikowanych w gazecie informacji na ten temat dotyczyło przedsięwzięć urządzanych na Litwie. W jednym z listopadowych numerów „Czerwonego Sztandaru”⁵⁷ w tej rubryce zamieszczono różnorodne informacje związane z Rokiem Mickiewicza. Była tam mowa o konferencji poświęconej setnej rocznicy zgonu Mickiewicza, której organizatorami byli Instytut Języka Litewskiego i Literatury Akademii Nauk Republiki, Związek Pisarzy Radzieckich Litwy, Wileński Uniwersytet Państwowy im. W. Kapsukas oraz Wileński Instytut Pedagogiczny, o uroczystych akademiach poświęconych pamięci poety, które się odbyły w Wilnie i Kownie, a także o innych imprezach, które miały na celu popularyzację twórczości romantyka. Na przykład studenci Instytutu Nauczycielskiego w Wilejce w liczbie ponad stu osób udali się na wycieczkę do Nowogródka, aby zapoznać się z życiem i twórczością poety. W Szkole Pedagogicznej w Kownie zorganizowano wieczór literacki, na którym czytano i śpiewano utwory poety, ogłoszono też konkurs literacki poświęcony jego twórczości, zwiedzano miejsca związane z pobytem Mickiewicza w Kownie.

Natomiast w Szawlach w bibliotekach publicznych urządzono stoiska, na których eksponowano książki Mickiewicza w oryginale oraz w przekładach na język litewski. Studenci Szkoły Pedagogicznej w Trokach, pomimo różnych imprez związanych z Mickiewiczem, ogłosili konkurs na najlepszy referat o twórczości i życiu Mickiewicza, kowieńscy nauczyciele zorganizowali wieczór literacki. Nie tylko w placówkach oświatowych organizowano imprezy poświęcone Mickiewiczowi, lecz nadto w fabrykach, kolchozach, np. komsomolcy i młodzież kolchozu

⁵⁶ „Czerwony Sztandar” 1955, nr 162.

⁵⁷ „Czerwony Sztandar” 1955, nr 276.

Zwycięstwo rejonu podbrodzkiego też taki wieczór zorganizowali, na którym wygłoszono referat o twórczości poety, recytowano i śpiewano jego wiersze. W późniejszych latach informacji o tego typu imprezach mamy o wiele mniej. Wieczorki mickiewiczowskie były organizowane w szkołach z polskim językiem nauczania i przez studentów polonistyki Wileńskiego Instytutu Pedagogicznego, jednak nie zawsze znajdowało to oddźwięk na łamach „Czerwonego Sztandaru”⁵⁸.

Z powyższej analizy wynika, że najwięcej materiałów zamieszczanych na łamach „Czerwonego Sztandaru” dotyczyło życia Adama Mickiewicza i jego twórczości, w której w pierwszym rzędzie podkreślano rewolucyjny, postępowy charakter. Pisano również o przekładach jego dzieł na język litewski, podkreślano oddziaływanie twórczości Mickiewicza na literaturę litewską. Autorami tych tekstów byli pisarze, badacze literatury, dziennikarze i czytelnicy „Czerwonego Sztandaru”. W gazecie zamieszczano również utwory Mickiewicza, a także utwory poświęcone Mickiewiczowi oraz wypowiedzi różnych osób (najczęściej pisarzy) na temat jego twórczości. Publikowano relacje z imprez organizowanych ku czci pisarza. Zwłaszcza wiele artykułów związanych z życiem i twórczością romantyka pojawiło się w roku 1955 – w Roku Mickiewiczowskim.

Wszystkie materiały o Adamie Mickiewiczzu publikowane w „Czerwonym Sztandarze” bez wątpienia odegrały znaczącą rolę w popularyzowaniu jego twórczości wśród litewskich Polaków. Były z pewnością wykorzystywane na lekcjach języka polskiego w szkołach z polskim językiem nauczania, zwłaszcza w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX wieku, kiedy brakowało podręczników do nauczania literatury polskiej.

Bibliografia

- Godyń J., *30 lat polonistyki uniwersyteckiej w Leningradzie*, „Biuletyn Polonistyczny” 1976, 19/3 (61), s. 139–146.
- Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny*, t. 1–2, Warszawa 2000–2002.
- Srebrakowski A., *Rozwój polskojęzycznej prasy na terenie Litwy po 1944 roku*, w: *Z dziejów polskiej prasy na obczyźnie (od września 1939 roku do współczesności)*, pod red. M. Szczerbińskiego, Gorzów Wielkopolski 2002, s. 243–270.
- Wojciechowski R., *Stanisław Świrko*, „Rocznik Towarzystwa im. A. Mickiewicza”, XXVIII/1993, s. 143–148.

⁵⁸ „Czerwony Sztandar” 1978, nr 4; 1988, nr 5.

Źródła

„Czerwony Sztandar” 1953–1990.

Internet

- <http://www.wilnoteka.lt/artukul/juz-jutro-niespodzianka-dla-czytelnikow-kuriera-wilenskigo> [dostęp: 10.05.2022].
- https://www.versme.lt/nekrologas_Deksnys.htm [dostęp: 10.05.2022].
- <https://archiwum2000.tripod.com/529/magist.html> [dostęp: 13.05.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/vytautas-sirijos-gira/> [dostęp: 19.05.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/vincas-mykolaitis-putinas/> [dostęp: 24.05.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/antanas-baranauskas/> [dostęp: 24.05.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/kiprijonas-juozapas-nezabitauskis-zabitis/> [dostęp: 30.05.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/liudvikas-adomas-jucevicius/> [dostęp: 1.06.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/jonas-basanavicius/> [dostęp: 1.06.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/jonas-zilius-jonila/> [dostęp: 14.09.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/stanislovas-dagilis/> [dostęp: 12.08.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/maironis/> [dostęp: 20.06.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/vincas-kudirka/> [dostęp: 3.09.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/augustinas-janulaitis/> [dostęp: 3.09.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/motiejus-gustaitis/> [dostęp: 25.08.2022].
- <http://www.wilnopedia.lt/jerzy-surwilo/> [dostęp: 23.09.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/eduardas-miezelaity/> [dostęp: 18.10.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/justinas-marcinkevicius/> [dostęp: 29.09.2022].
- <https://zlpwarszawa.wordpress.com/2020/09/03/nie-zyje-maria-lotocka-czlonkini-oddzialu-warszawskiego-zlp/> [dostęp: 24.11.2022].
- <https://kurierwilenski.lt/2019/11/02/poeci-tamtych-czasow/> [dostęp: 17.11.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/antanas-venclova/> [dostęp: 11.11.2022].
- <https://www.vle.lt/straipsnis/dionizas-poska/> [dostęp: 11.11.2022].

Barbara Dwilewicz

Vytautas Magnus University, Lithuania

PUBLICATIONS ON ADAM MICKIEWICZ IN CZERWONY SZTANDAR

Summary

The article reviews the texts related to the life and work of Adam Mickiewicz, published in *Czerwony Sztandar* in Vilnius in the years 1953–1990. The analysis has shown that most of the materials published in the newspaper concerned primarily the life of the poet and emphasized the revolutionary character of the newspaper. They mention translations of Mickiewicz's works into Lithuanian and the influence of Mickiewicz's writing

on Lithuanian literature. The authors of these publications were writers, literary scholars, journalists and readers of the *Czerwony Sztandar*. The newspaper featured Mickiewicz's writing and published various people's statements (usually writers) about his writing and their works devoted to Mickiewicz. Reports on various events organized in honor of the writer were announced, too. In particular, a lot of material related to the life and works of the great romanticists appeared in 1955 (also known as the Year of Adam Mickiewicz).

Keywords: Polish post-war press in Lithuania, *Czerwony Sztandar* daily, Adam Mickiewicz, life and work, translation, Vilnius.